

Skladné a listy skladní.

A. Skladné.

Skladné jest odměna za uschování zboží třetích osob. Nárok na skladné může býti odůvodněn buďto smlouvou nebo beze zřetele k úmluvě zákonným ustanovením.

I. Právo občanské.

1. Smlouva o schování:

a) § 969 stanoví, že mzda za uschování může být jen tenkrát žádana, když buď výslovně nebo dle stavu uschování mlčky vymíněna byla. § 969 předpokládá tudíž, že ten, kdo uschovává věci neprovozuje po živnostensku, z pravidla může činiti nárok na odměnu za uschování jen tehdy, když ji výslovně byl smluvil, kdežto osoby, jež uschovávají věci pro třetí osoby po živnostensku provozují, mají právo žádati přiměřené skladné i když odměna taková výslovně smluvena nebyla proto, že ten, kdo u takového obchodníka o uschování zboží se uchází, také předpokládá, že on za to přiměřenou odměnu bude žádati. (Uschování cenných předmětů u bank, uschování šatů v šatnách.)

b) Soudně zřízený sekvistor (správce) má totéž právo a tutéž povinnost jako schovatel; on má však patrně právo za svou námahu odměnu žádati a rozh. ze dne 28. dubna 1869 č. 4374 sb. 3397 dává jemu právo jistý obnos ze sekvestrační podstaty ku své odměně podržeti.

c) Co se týče soudního schování předmětů, obsahuje pat. ze dne 26. ledna 1853 č. 18 ř. z. poplatky za soudní schování peněžních obnosů nebo předmětů (viz článek »Deposita«).

d) Notář má dle tarifu ze dne 25. července 1871 č. 75. ř. z. právo za schování předmětů dotyčné schovací poplatky požadovati.

2. Smlouva plnomocenská: Otázka, zda plnomocník oprávněn jest za uschování předmětů pro zmocnitele přiměřenou odměnu požadovati, dlužno posuzovati jednak dle zvláštních úmluv mezi oběma stranama a není-li těchto, dle § 1014 o. o. z. Jemu přísluší totiž nárok ten jen tehdy, když on sám při uschování předmětů zmocnitelových nějaký náklad vynaložiti musil, který mu zmocnitel nahraditi má. Při jednatelství bez příkazu může jednatel skladné jen tehdy žádati, když dotyčnou věc k odvrácení hrozící škody pro třetího uschoval (§ 1036 o. o. z.), nebo když se děje schování k patrnému a převládajícímu prospěchu třetího (§ 1037 o. o. z.).

3. Smlouva zástavní: Nebylo-li nic umluveno, platí ustanovení smlouvy o schování (§ 459 o. o. z.). Zastavárny mohou tedy dle § 969 o. o. z., ježto se vzhledem na jich živnost složitel zástavy mlčky schováním poplatkům ústavu podrobil, tyto požadovati.

II. Právo obchodní

Nárok na skladné byl dle práva obchodního na celou řadu právních poměrů a právních odvětví rozšířen. Již všeobecná zásada, kterou čl. 290 obsahuje, že každý kupee oprávněn jest žádati za schování zboží odměnu dle sazeb v místě obvyklých, nedopouští žádné pochyby, že nárok na odměnu beze vší úmluvy po zákonu samém z pravidla zaručen jest. Avšak obchodní zákon obsahuje mimo to celou řadu zvláštních ustanovení, jež nárok na skladné v jednotlivých případech zvlášť upravují; tak na př. v případě čl. 323, byla-li nabídka kupcem zamítnuta, jeví se zamítající býti povinen zaslané zboží a předměty, to však na útraty toho, kdo příkaz dal, uscho-

vati. Rovněž v tom případě, když kupec proti zaslanému zboží výtky činí a toto k dispozici dá; z jeho povinnosti ke schování nutně plyne i jeho právo, náklady za uschování, tedy skladné požadovati, při čemž se ovšem předpokládá, že oprávnění nakládati zbožím odůvodněno bylo, neboť jinak stihnou kupce výhradně následky jeho neospravedlněného způsobu jednání. Avšak i prodávatel, jemuž zboží bylo zpět zasláno, když on od kupce zboží na neospravedlněný způsob k dispozici dané sám v uschování vezme, místo aby je u třetího složil, jest již dle čl. 290 oprávněn skladné požadovati. Naskytá se dále otázka, zda i ten, kdo právo retenční na nějakém zboží nebo předmětu vykonal, je oprávněn, oproti svému dlužníku nárok na zapravení skladného od retinovaného zboží žádati. Je-li právo retenční v zákoně odůvodněno, a je-li ho správně užito, bylo by lze stěžiti nárok toho, kdo retenční právo vykonává, na zaplacení skladného popírati.

Obchodní právo přířklo dále kommissionáři (čl. 371), špediterovi (čl. 387) i povozníkovi (čl. 409) právo skladné požadovati.

III. Nárok železnic na skladné. Čl. 421 obch. z. vyslovuje, že předpisy oddílu o obchodech dopravovatelských také na dopravní obchody drah a ostatních veřejných dopravních ústavů užití dlužno. Provozovací řád železniční obsahuje obšírná ustanovení, jež se vztahují k nároku drah na skladné. Kdo bez zákonné pohnutky jím k dopravě odevzdané zboží z místností skladiště, nebo z vozů dráhy před odjezdem zpět vezme, má k žádosti správy dráhy mimo poplatky za naložení a složení za každý den okamžikem dodání počínajíc, skladné platiti. Při opětovaném dodávání v tomtéž nákladním listu deklarovaných zásilek, nebo když bylo dodáno zboží s neúplnými nákladními listy, a proto až do dojití doplněných a opravených nákladních listů ležeti zůstatí musilo, může dráha, když dodání nebylo ve 24 hodinách uskutečněno, a omeškání vydání patrné jest, po případě, když v onom čase doplnění a opravení nákladních listů se nestalo, z dodaného zboží skladné vybírati. Kdo zboží během určené lhůty neodebere, má rovněž skladné platiti. Nebylo-li zboží se zasílatelem naložených vozů ve lhůtě zákonem určené vyloženo a odvezeno, je dráha oprávněna konvenční náhradu jménem skladného nebo jakožto nájemné z vozu z trestu ustanoviti. O výšce, způsobu a jakosti počítání takového konvenčního skladného a nájemného z vozu z trestu obsahuje tarif pro dopravu zboží bližší ustanovení.

IV. Veřejná skladiště.

Poplatkový tarif jest, pokud zákon nečiní žádné výjimky, stanoven správou skladiště dle vlastního volného uvážení; potřebuje však ke své platnosti, aby byl uveřejněn. Poplatkový tarif rovněž jeho změny dlužno v úředním listě dotyčné země a dle uvážení ministerstva obchodu i v jiném jím určeném listě uveřejniti a ve skladišti na místě všeobecně přístupném k přečtení vyložiti (§§ 7 a 10 zák. ze dne 28. dubna 1889 č. 61 ř. z.).

B. Listy skladní.

I. P o j e m, f o r m a a o b s a h.

Skladní listy (skladní papíry, varranty) jsou listiny, na nichž vydatel potvrzuje příjem zboží u něho složeného a slibuje vydání jeho osobě ku přijetí oprávněné. Ustav skladních listů je stár 3 století. Holanďanům byl znám již na počátku 17. stol. pod jménem »Ontwang ceduller«. Velkého rozvoje dosáhl v Anglii, Francii, Belgii, Itálii a Severní Americe. Uspodňuje obchod, zmenšuje náklady odevzdání bez ohrožení věřitele

a spojuje v nynější své podobě výhody obchodu směnečného s úvěrem zástavním. V Rakousku je ústav ten nyní upraven zák. ze dne 28. dubna 1889 č. 64 ř. z., který se týká zřizování a provozování veřejných skladišť a skladních listů jimi vydaných. Dle § 17 tohoto z. je podnikatelstvo povinno vydati schovateli k jeho žádosti skladní list o zboží ve skladišti uschovaném. Tento je výstřížkem juxtové knihy, již podnikatelstvo dle sledu vede a sestává ze dvou souvislých, avšak oddělitelných dílů a sice ze skladního listu držebního (v Anglii »weight-note«, ve Francii: »récépissé«, v Belgii: »cedule« zvaného) a ze skladního listu zástavního (varrant). Oba díly skladního listu musí zníti na řád (čl. 302 obch. z.) a musí vzájemně na se poukazující obsahovati:

1. Pojmenování skladiště, datum vydání a podpis úředníka podnikatelstvem k tomu zmocněného;
2. běžné číslo skladní knihy;
3. jméno a bydliště schovatele;
4. přesné udaje o množství a druhu a případných zvláštních známkách složeného zboží;
5. udání u koho a za jakou hodnotu bylo pojištění přijato;
6. po případě dobu napřed stanovenou, po kterou má býti zboží ve skladišti;
7. udání, zda váznou na zboží clo neb daň neb jinaká dávka veřejná či poplatky a zálohy podnikatelstva (§ 18 cit. z.).

II. P ř e v o d (i n d o s s a c e) l i s t u s k l a d n í h o .

Obě části listu skladního lze současně neb každou zvlášť převést. Oddělené převádění varrantu je jen tehda nepřipustným, je-li poznamenáno na listu držebním soudní opatření, jež obsahuje převod neb obmezení práv vlastníka listu držebního (§ 38 cit. z.). Odevzdání může se státi jen girem (indosamentem). Pokud oba díly se současně převádějí, působí indosace listu držebního pro oba díly (§ 19 cit. z.). Převádí-li se varrant odděleně, musí první samostatná jeho indosace obsahovati jméno a bydliště indosátáře varrantu, udání sumy peněžné s případnými úroky, pro které má býti zřízeno právo zástavní ke složenému zboží, a den dospělosti zástavní sumy.

Tyto body buďtež i na listu držebním vyznačeny. Mimo to budiž taková indosace plným obsahem s udáním data zanesena do skladní knihy podnikatelstva a že se tak stalo, budiž podnikatelstvem vyznačeno nejen na listu držebním, nýbrž i na varrantu rovněž s připojením data zápisu do knihy skladní. Opomenutí těchto formalit má v zápětí bezúčinnost první indosace. První indosace varrantu může obsahovati označení domiciliáta. Jím může býti osoba v témž místě se nalézající.

Domiciliát budiž vyznačen též na listu držebním a ve knize skladní. Není-li pojmenování patrným, pokládá se podnikatelstvo za domiciliáta (§§ 20 a 21 cit. z.). Jinaké indosace jednoho dílu obou listů skladních neb obou dílů současně, nejsou vázány formalitami první indosace. Zanášejí se jen ku přání majitele do knihy skladní (§ 22 cit. z.).

Odevzdání indosovaného listu držebního je výhradnou formou tradice zboží, o němž je list skladní vydán. Odevzdání náležitě indosovaného varrantu je jediným způsobem zřizování práva zástavního k takovému zboží (§§ 23 a 24 cit. z.). Existence listu skladního vylučuje nejen pouze dobrovolné zastavení zboží bez odevzdání varrantu, nýbrž brání též, by

bylo zboží postiženo exekucí nebo prostředky zjišťovacími. Předmětem těchto opatření jsou spíše oba díly listu skladního (§ 37 cit. z.).

III. Práva majitele.

Za vlastníka skladního listu aneb některého z obou dílů pokládá se majitel nepřetržitou až k němu dostupující řadou indosací legitimovaný (čl. 36 sm. ř.).

a) Takto legitimovaný majitel obou dílů listu skladního je oprávněn žádati proti vrácení původního listu skladního:

aa) od podnikatelstva skladiště vydání nového listu skladního přímo na své jméno;

bb) pokud nejsou na závadu důchodkové předpisy, rozdělení složeného zboží na menší partie a vydání tolika nových listů skladních na své jméno, kolik povstane rozdělením zboží nových partií;

cc) by mu vydáno bylo zboží proti zaplacení nezaplacených ještě poplatků celních a daně potravní a poplatků a pohledávek podniku skladiště (§§ 26, 27, 29 cit. z.).

b) Vlastník listu držebního je omezen ve svých právech právy příslušejícími vlastníku warrantu. Může:

aa) kdykoliv, šetře předpisu reglementem stanovených, složené zboží prohlížeti a vzorek jeho si vzíti (§ 27 cit. z.);

bb) žádati za vydání zboží, nemůže-li však zároveň vrátiti warrant, jen tehdy, když složí obnos zástavní s případnými úroky, počítanými až do dne dospělosti warrantu u podnikatelstva skladiště za příčinou vydání téhož vlastníkovu warrantu (§ 30 al. 1 cit. z.);

cc) bylo-li zboží vlastníkem warrantu nebo podnikatelstvem skladiště prodáno, může žádati proti vrácení listu držebního za vydání obnosu, který zbývá po zaplacení povinností celních a daně potravní, nákladů prodeje, poplatků požívajících zákonného práva zástavního a jinakých pohledávek podnikatelstva skladiště a pohledávky vlastníka warrantu s povinnostmi vedlejšími (§ 35 cit. z.).

c) Vlastník warrantu je oprávněn:

aa) prohlížeti zboží složené v hodinách obchodních reglementem stanovených, žádati za zaplacení obnosu zástavního po předložení warrantu u domiciliáta, nebyl-li warrant v den dospělosti vyplacen, a dáti toto předložení zjistiti protestem v čas učiněným; o době a formě protestu platí předpisy obecného ř. sm. (§ 31 cit. z.);

bb) provésti prodej zboží bez soudního řízení dle předpisů čl. 311 obch. z., nebyl-li warrant vyplacen v době protestní (§§ 32 a 34 cit. z.).

cc) nebyl-li úplně uspokojen prodejem zboží, může se ohledně neuhražené části své pohledávky hojiti postihem na prvním indosatu warrantu a jeho nástupcích. O tomto postihu platí rovněž předpisy sm. ř. Byl-li prodej předsevzat po učiněném protestu, počíná lhůta notifikační, jakož i promlčení proti vlastníkovu, který dal warrant protestovati dnem ukončeného prodeje. Postih je vyloučen, nebylo-li žádáno za prodej zboží ve 30 dnech po protestu (§ 36 cit. z.).

IV. Umoření skladních listů: Listy skladní, jakož i každý z obou jich dílů lze v případě ztráty umořiti dle předpisů čl. 73 sm. ř. O povoleném zavedení řízení umořovacího vyrozumí se podnikatelstvo skladiště.

a) Při listech držebních počíná lhůta umořovací, neprošla-li ještě doba skladní, prvním dnem po uplynutí doby skladní. Jde-li o umoření listu držebního neb obou částí listu skladního, může soud po zavedení řízení amortisačního a dříve než bude vydán nález umořovací, povolit žadateli proti složení jistoty za případné nároky osob třetích zboží odebrati. Neužil-li práva toho žadatel, může po provedení amortisace žádati ten, v jehož prospěch byla amortisace vyslovena, za vydání nového listu držebního, pokud se týče obou dílů listu skladního u podnikatelstva, ovšem na svůj náklad.

b) Jedná-li se o amortisaci warrantu samostatně indosovaného, může soud po zavedení řízení umořovacího dříve, než vydán bude nález amortisační, zmocniti žadatele za amortisaci proti složení jistoty pro případné nároky osob třetích, ku přijetí obnosu zástavního s povinnostmi vedlejšími, jakož i by předsevzal vše, čeho třeba k zachování jeho práv a k dobytí jeho pohledávky (§ 39 cit. z.).

V. Eskomptování skladních listů. Jako papíry na řád směnkám podobné jsou warranty předmětem eskomptu. Zák. ze dne 12. června 1890 č. 112 ř. z. byla rak. uherská banka oprávněna eskomptovati skladní zástavní listy veřejnými skladišti vydané a warranty, jež znějí na rakouskou měnu, opatřeny jsou podpisem dvou dlužníků, o nichž je známo, že jsou k placení způsobilí, a jež jsou konečně splatny nejdéle ve 3 měsících v mocnárství rakousko-uherském. Generální rada banky určuje, od kterých skladišť vydané warranty, ohledně kterého druhu zboží a do které kvoty odhadní hodnoty pokud se týče ceny tržové a za jakých podmínek warranty mohou býti eskomptovány (§ 1 zák. ze dne 12. června 1890 č. 112 ř. z.).

VI. Poplatky.

Listy držební a každá indosace podléhají bez rozdílu hodnoty zboží pevnému poplatku kolkovému 5 kr., kterýžto poplatek zapraven buď dle předpisů § 3 min. nař. ze dne 28. března 1854 č. 70 ř. z. Za zapravení poplatku ručí se zřetelem k době, kdy nastala povinnost poplatková, schovatel, ten, kdo indosaci podepsal, majitel listu držebního a podnikatelstvo skladiště rukou nerozdílnou. Nebyla-li povinnost kolková splněna, platí §§ 20—22 zák. ze dne 8. března 1876 č. 26 ř. z. v ten způsob, že dobývané zvýšení poplatku, zahrnujíc v to i poplatek řádný, obnáší padesátinásobný obnos poplatku buď vůbec nezapraveného neb ne dle předpisů neb ne v čas zapraveného. Warranty, jež se odděleně indosují, podléhají témuž poplatku, jako směnky, a platí tudíž o nich obdobně předpisy §§ 2—12 a 20—26 zák. ze dne 8. března 1876 č. 26 ř. z. (§ 40 zák. ze dne 28. dubna 1889 č. 64 ř. z.).

Sklady tovární.

I. Pojem.

Sklad tovární jest pobočný ústav továrního podniku, který má za účel stálý prodej továrních výrobků v prodejních místnostech ležících mimo obec stanoviska továrního podniku. By se mohlo mluvíti o továrním skladu v technickém slova smyslu, třeba, by tu byly veškeré okolnosti napřed uvedené. Není tudíž továrním skladem pravidelné užívání téhož místa prodejního továrním podnikem v čas trhu, a sice není jím pro nestálost provozování závodu, rovněž není továrním skladem zřízení místa prodejního v obci stanoviska továrního podniku (srj. čl. 20 obch. z.,